

A hadtáptiszti hallgatók élet- és létkörülményei a katonai főiskolán

Keresztesi Gábor alezredes

Napjainkban sokat vitatott téma az élet- és létkörülmények javítása. Természetes, hogy a társadalmi élet területén jelentkező ilyen általános fejlődés kihat a főiskolai hallgatók ellátására is.

Az elmúlt évek során megváltozott a főiskolára jelentkezők összetétele. Javult az általános felkészültségi szint. A katonai főiskolákra felvettek komoly, megfontolt, értelmes és gyakorlatias fiatalok, akik joggal elvárják a róluk való messzemenő gondoskodást.

Több mint egy évtizede figyelemmel kísérem a hadtáp tiszti hallgatók élet- és létkörülményeinek alakulását. Az elmúlt idő alatt fokozatosan és jelentősen javult ellátásuk, ami kedvezően hatott a tisztképzésre.

Még az 1960-as évek elején, mint osztályfőnököt jogos és jogosnak vélt panaszokkal kerestek fel a hallgatók, melyek az élet- és létkörülményekkel voltak kapcsolatosak.

Ebben az időben hallgatóink életkörülményei általában megegyezett a sorállományéval. Elhelyezésük századszintű körletekben volt a norma szerinti szállás- és mellékhelyiségekkel, kulturális létesítményekkel. Ellátásukban sem volt lényeges különbség. Norma szerint étkeztek, a ruházati ellátás is csak abban különbözött, hogy a gyakorló ruházat mellett egy rend tiszti kimenő ruházatot kaptak (kb. 4500 Ft értékben). Pénzilletményként 100 forintban részesültek. Hiányos volt a kulturális igényük kielégítése, amit az akkori idők iskolai körülményei is befolyásoltak.

A leírtak alapján tehát jogosak voltak az esetenként felmerülő panaszok, melyekre nehéz volt választ adni. Több hallgató jegyezte meg, hogy személyi kiadásaik fedezésére legalább még 100 forinttal kapnának többet. Kérésüket indokolta, hogy abban az időben sok család nem tudta úgy segíteni gyermekét, mint amilyen módon ma ezt tapasztaljuk.

Az eltelt évek meghozták az eredményt, a szükséges változást, a mai szintnek megfelelően kialakultak a jó élet- és létkörülmények.

Az ösztönzés elvének megfelelően lényeges változás történt a hallgatók pénzbeni juttatásában. A katonai főiskolai hallgatók havi illetménye az 1—3. évfolyamon egységesen 250 Ft, a 4. évfolyamon a zászlósok 450

Ft-ot, a törzsszázslósok 500 Ft-ot kapnak. Illetményes részükre tanulmányi pótlék, melynek összege az elért eredménytől függ. Így 2,51—3,5-es tanulmányi átlagig 100 Ft, 3,51—3,99-ig 200 Ft, 4—4,5-ig 350 Ft és 4,51—5,00-ig 500 Ft jár. Vannak olyan hallgatók, akik alparancsnoki beosztásba kerülnek. Ezek között a rajparancsnokok 50 Ft, szakaszparancsnok helyettesek 80 Ft és szakaszparancsnokok 130 Ft pótléket kapnak. Mindezeket kiegészíti a 44 Ft-ban kiadott cigaretta értéke. Ezek alapján a főiskolán egy hallgató 294—1174 Ft pénzzuttatásban részesülhet.

A jól kidolgozott és ösztönző rendszer mégsem tölti be teljes mértékben feladatát. Amellett hogy munkára, sokoldalú tevékenységre, egészséges közszellemre és felelősségre nevel, a hallgatók egy részét nem mozgósítja megfelelően a tanulásra. Ugyanis ma már hallgatóink szüleinek nagyrésze jó anyagi körülmények között él. Ezáltal — sokszor helytelenül elkényeztetve — indokolatlanul nagyobb összeggel (havi 300—800 Ft-tal) segítik gyermekeiket. Ez nem készíti őket arra, hogy eredményesebben tanuljanak és így magasabb tanulmányi pótlékhoz jussanak.

Nagyon sok esetben kijelentették a hallgatók, hogy „a pénzért nem érdemes tanulni, mert amennyi kell, az úgyis megvan”. Ennek ellensúlyozására, mint osztályfőnök szülői értekezleten tájékoztatást adtam a főiskolai juttatásokról és lehetőségekről, és a nevelés érdekében megkértem a szülőket a folyamatos pénzbeli segítség mellőzésére. Nagyon sok szülő eleget is tett kérésnek.

Egyértelműen kijelenthetjük, hogy a főiskolai hallgatók pénzügyi rendszere jó, a tanulmányi munkájuk szerint kifizetett összeg elegendő, mivel emellett a hallgatók teljes ellátásban részesülnek.

A hadtáp hallgatók a főiskolán jelenleg még a régi laktanyai épületekből átalakított, esetleg kibővített vagy az utóbbi időben „panel barakkokkal” kiegészített objektumokban laknak. Ennek megvannak a maga előnyei és hátrányai is.

Előnyei, hogy tágasak, nagyjából megoldott a „kiscsoportos” elhelyezés, mivel 10—15 fős hálókörletek vannak kialakítva. Az évfolyamok külön vannak elhelyezve, és jól berendezett KISZ-klubbal rendelkeznek. A hálókörletek paplan takarókkal felszerelt és a jelenleg legmodernebb laticel betét ágyakkal, minden személy részére biztosított tanuló asztallal vannak berendezve. A barakkokban biztosítottak a szükséges irodák, mellékhelyiségek, raktárak és tantermek is. Az előnyök mellett a barakk-elhelyezés hátránya, hogy télen hideg, nyáron nagyon meleg. Kivitelezése esztétikailag és műszakilag is kifogásolható.

Jónak mondható a hallgatók ételmezési ellátása. Biztosított a napi négyszeri étkezés, a felszolgálás, az étkezdék felszerelése. Az ételek minősége ellen különösebb panasz nem merül fel, s ha mégis, az elsősorban konyhatechnikai, beszerzési, illetve általános szervezési és igényességi hibákból adódik. Az ebédnél kétféle választék van. A hallgatók „büfében” jegyekre szintén választék szerint, önkiszolgáló rendszerrel vacsoráznak. Ennek nagy előnye, hogy a hallgató saját maga választja ki a kívánt ételt egyénileg, kötetlen formában, könnyített öltözetben megy vacsorázni, így nincs gátolva a tervezett elfoglaltságában és önmaga gazdálkodik a havi vacsorajegyével. A vacsora nem zavarja meg az esetleges kimaradását, vagy más programját sem, mivel a fel nem használt jegyet máskor

is felhasználhatja. (Például régebben a hallgatók városba történő eltávozásuk esetén vagy csak vacsora után tudtak kimenni, vagy részükre elvesztett a vacsora.)

A háromszori főétkezés mellett kiadott tízórai főleg péksütemény, nugát szelet, gyümölcsíz, vagy hasonlókból áll.

Hallgatóink többsége a biztosított ételem mellett is gyakran kap pótlást a szülői háztól (főleg gyümölcsöt, süteményt), sőt vásárolnak is ételmezt a kantinban, fiatal, fejlődő szervezetük igénye szerint. Különösen megmutatkozik ez az alsóbb évfolyamúaknál, akiknek szervezete még nem állt át teljes mértékben a főiskolai életre, továbbá az aktív sportolóknál, akik az elhasznált kalóriát így igyekeznek pótolni. (A hadtáp hallgatók között aktív sportolót elég sokat találunk.)

Megoldott hallgatóink ruházati ellátása is. Az érvényben lévő MNHF utasítás biztosította, hogy hallgatóink már főiskolai tanulmányaik alatt megismerjék, megszokják a tisztai ruházati ellátást. Rendelkeznek az időjárás, a kiképzési követelmények és változatos öltözködéshez szükséges összes ruházati anyagokkal. A mennyiségi ellátás mellett bővült a minőség és a választék is. Ma már csak elvétve találkozunk gyengén kivitelezett ruházattal. Az általános öltözködési színvonal igen sokat javult. Gyakori probléma azonban, hogy nem elég a normában biztosított félcipő, melegítő, kimenő ing stb. Ezért célszerű volna az illetménnyel való gazdálkodás teljes jogkörét a főiskola parancsnokának átadni.

A hallgatók szolgáltatási ellátása még hagyományos módszerekkel történik. A heti egyszeri szervezett fürdés és tisztaruha váltás ma már nem felel meg az igényeknek. A ruházati karbantartás, csinosítás stb. feltételei sem korszerűek. Ezek kihatnak hallgatóink megjelenésére, öltözködési kulturáltságára, ápoltságára, higiéniés körülményeire és az általános hangulatára.

A hallgatók élete napirendileg pontosan szabályozott reggel (5,50-től) ébresztőtől (22,00-ig) takarodóig. A napirendben rögzített a reggeli torna, a tisztálkodás, a reggelizés és az órákra való felkészülés ideje. A szoros, kötött napirend szervezett tevékenységet követel meg az alparancsnokoktól és a hallgatóktól egyaránt. Gondot okoz a hallgatói életben az ébresztőtől a tanítás kezdetéig eltelt idő helyes kihasználása. Ennek oka különösen kezdetben a kialakulatlan életritmus, az alkalmazkodási készség hiánya, sokszor a kényelemszeretet és a mozgásigénytelenség. Nem egyszerű rászoktatni a bevonult fiatalokat a pontosságra, a rendszeretetre, a közösségi életre. A katonai étellel járó élet- és létkörülményekbe való beilleszkedést nagyban elősegíti a kollégiumi rendszer (amelybe mind többen kerülnek már a polgári életben). Ma még több fiatalat kényszerrel kell ránevelni önmaga egyéni felszereléseinek rendben tartására.

A reggeli napirendet követi a tanítási idő, amely 6 órában van meghatározva. A foglalkozások 8-tól 13.30-ig tartanak 45 perces órákkal, 10—15 perces szünetekkel. A foglalkozások nagyfokú igénybevételt követelnek a hallgatóktól. A hosszú napi tanítási időt, napi kimerítő figyelmet fokozza az, hogy az évi kiképzési idő 11 hónapos. Ez más felsőfokú tanintézeteknél nincs. Az előadásokon, gyakorlati foglalkozásokon a figyelmesség mellett a jegyzet, vázlat stb. készítése; a tanárok folyamatos követelménytámasztása kényszerítő hatással van a hallgatókra. Mindezeket

mégis négy éven keresztül megszokják és bennük tudatosá válik. A komoly erőpróbát — amit a tanulás mellett a katonai élet követelményeinek teljesítése és az évszakok viszontagságai is nehezítenek — jól bírják és a katonai követelményekhez edződnek. Természetesen előfordul, hogy a hallgató „kikapcsol” az órán, vagy keresi a könnyebbségeket. Számolni kell a fiatalok, diákok korára jellemző életfelfogásával is. Ezért nem könnyű a tanároknak a foglalkozások célkitűzéseit teljesíteni, módszereit betartani, az állandó figyelmet, érdeklődést, fegyelmet fenntartani, oktatni és nevelni, amelyekhez nagy türelem, odaadás, lelkesedés és főleg jó pedagógiai felkészültség kell.

A hadtáp szakos hallgató négy év alatt mintegy 35 féle tantárgyat tanul. Ezek alapozó, szakalapozó és szaktantárgyakból állnak. A tantárgyak dialektikusan egymásra épülve a kiképzés során biztosítják, hogy politikailag és katonailag jól képzett hadtáp szaktisztek kerülnek ki a főiskoláról.

A tanórak utáni ebédet követi a parancskihirdetési foglalkozás, mely 14.30-kor fejeződik be. Ezt a szilencium és a 21.30-ig tartó kulturális szabad idő követi. A takarodó 22.00-kor van.

Lényegében így telik el egy hadtáp hallgató napja, amelynek kb. 60—65%-a kötött idő, a többivel saját maga rendelkezik.

Érdemes megvizsgálni a szilencium és a kulturális szabad idő felhasználásának rendjét is, hogy teljes képet kapjunk a főiskolán folyó oktatáson kívüli életéről.

Az önálló egyéni tanulás az első évfolyam számára 14.30-tól 16.30-ig kötelezően előírt. A többi évfolyamnál ez kötetlen. Az egyéni tanulás lényege a másnapi foglalkozásokra való felkészülés, házi feladatok elkészítése. Ennek időigényessége változó, mert függ a másnapi tanrendtől, az egyén felkészültségétől, szolgalmától stb. Általában 1—3 óra elfoglaltságot jelent. A vizsgálati eredmények alapján a hallgatók kb. 70%-a 1—1,5 órát tölt egyéni tanulással, 15%-a tanul ennél többet, 15%-a pedig még ezt az időt sem használja ki. Sajátos nézet hallgatóink egy részénél a főiskolai számonkérés folyamatosságának vitatása. Az ilyen nézetűek csak a zárthelyikre, kollokviumokra és a szigorlatokra készülnek. Ez eléggé elterjedt szokássá vált, ami erősen kihat az oktatási munkára. A próbálkozások ellenére sem sikerült ezt a problémát megoldani. Fő veszélye abban áll, hogy nehezíti az anyag jobb megértését, abban való elmélyülést, de a számonkérés időszakában a gyors felkészülés nem is biztosítja a maradandó tudást.

Hallgatóink többsége jó képességű fiatal, értelmes, gyors felfogó képességű, ezért rendszeres tanulással még komolyabb eredményeket tudnánk elérni. Jelenleg a hadtáp szakaszok tanulmányi átlagai általában a főiskolai átlag felett van. A szocialista versenymozgalom értékelése alapján a hallgatók kb. 15%-a kiváló, 30—35%-a élenjáró szinten van, a bukkottak száma 1—2%-ot tesz ki.

A délutáni szabad idő nagy részét hallgatóink különbözőképpen töltik el. Ezen belül helyet kap a KISZ és társadalmi munka, a kulturális és sporttevékenység, az olvasás, rádió hallgatás, televízió nézés, az egyéni barkácsolás, írás, valamint a kimenő.

A hadtáp század társadalmi és kulturális tevékenysége igen sokrétű, aktív, folyamatos és jól szervezett. Ezt elsősorban a feltételek és adottságok biztosítják. A hadtáp hallgatók 100%-a KISZ-tag, 30–35%-a MSZMP-tag. Az állomány kb. 15%-a választott funkcióban van, a többinek (kb. 20%) is konkrét KISZ, társadalmi, sport vagy kulturális munkája van.

A KISZ akcióprogram teljesítésében a hadtáp század példamutató. Több területi iskolát, ifjúgárdát patronál és kiveszi a részét a honvédelmi nevelőmunkából is. A KISZ által szervezett sport és egyéb vetélkedőkön, főiskolai versenyeken a század élen jár. Mindezek mellett külön kiemelhető a századon belül folyó és a szabad idő nagy részét kitöltő sporttevékenység, amely sokrétű és biztosítja hallgatóink jó erőnlétét, egészséges fiatalos életét és mozgását.

Nem kisebb helyet foglal el hallgatóink életében a kulturális tevékenység sem. A század adja a főiskola férfi kórusát. Többen vesznek részt az irodalmi színpad zenei, tánc stb. tevékenységében. A sokrétű és változatos kulturális elfoglaltság mellett hallgatóink sokat olvasnak. Rendszeres a sajtó olvasás, a központilag biztosított és saját igények szerint vásárolt sajtóanyagból. A hazánkban megjelenő magyar nyelvű sajtó a hallgatóknál megtalálható. Ez biztosítja az állandó érdeklődést és megfelelő tájékozottságot. Az olvasási idő nagyrészt azonban a szépirodalmi könyvekre fordítják. Századunkat „olvasó század”-nak is lehetne nevezni, mert hallgatóink több mint 80%-ának kezében a délutáni szabad időben könyvet találunk. Sok hallgató csak az olvasásban keresi meg a kikapcsolódást, a pihenést és nem próbálkozik meg más területen szórakozást keresni. Ha az átlagot vizsgáljuk, egy főre heti kb. 1–2 könyv kiolvasása esik.

A hallgatók hétfő kivételével naponta 18 órától 22.00, illetve 24.00-ig kaphatnak kimaradást. Ennek rendszerét főiskolai parancs szabályozza. Az első évfolyamnál korlátozott, későbbi évfolyamoknál mind szabadabb a rendszer. Előnyös a szocialista versenymozgalomban címet elérték részére, mivel kiváló vagy élenjárók esetében „állandó kimaradás”-sal jár, ami 18.00-tól 24.00-ig a központi elfoglaltságon kívüli időben a főiskoláról történő szabad kijárást engedélyezi. A kimaradás mellett a hallgatók kapnak eltávozást és szabadságot. Eltávozást hét végén kérnek, szabadságuk lehet az évenként biztosított 24 nap mellett jutalom, véradó, vagy rendkívüli szabadság is.

A hallgatók a főiskolán kívüli időt szüleiknél, barátoknál vagy ismerőseiknél, illetve városnézéssel, mozi, színház vagy múzeum látogatással töltik el. Természetesen a lányokkal is ismerkednek, amit gyakran házasság követ. Elvileg hallgatói időben tiltott a házasságkötés. Kivételes esetekben sor kerülhet a házassági engedély megadására.

Nagy vonalakban így néz ki a főiskolán egy hadtáp hallgató napi élete és tevékenysége. A leírtak azonban csak keresztmetszetet adnak, mert mindezek mellett a négyéves időszakban egy hallgató annyi mindenben megy keresztül, ami neveli, alakítja, formálja, felkészíti őt az életre, és a katonai pályára. A sok irányból érő hatások helyes értékelése és felhasználása részünkre — nevelők részére — a leggyakrabban komoly segítséget jelent.

Ilyen például a hallgatók csapatgyakorlata. Négy év alatt kb. négy hónapot töltenek el hallgatóink a csapatoknál különböző beosztásokban és feladatokkal. Ezek a gyakorlatok általában igen pozitívak és sokat jelentenek a gyakorlatias képzésben, de negatívumot is eredményez. Gyakori egyes tiszteknél a csapatélet nehézségeinek eltúlzása, pesszimista hangulat keltés, vagy a főiskolán tanultakkal ellentétes gyakorlat alkalmazása, a főiskolán tanultak helytelenségének bizonygatása, esetenként a fegyelmezett életkörülmények megkövetelésének elmulasztása stb. Mindezek részünkre az egyöntetű nevelés és követelménytámasztás tekintetében nehézségeket okoznak. Végző soron az eltöltött csapatgyakorlatok hozzátartoznak a hallgatók neveléséhez és felkészítéséhez, életükhöz nagyon sok élményt, tapasztalatot és gyakorlatot nyújt, melyek gyakran egész életükre maradandóvá válnak.

A főiskolán a hadtáp hallgatók élete, felkészítése nagyon összetett. Kezdve attól, hogy 18 éves korban, élettapasztalat nélkül, nagyon heterogén összetételben kerülnek be ifjaink a főiskola falai közé, ahonnan az iskolai évek alatt jól képzett, az élet bizonyos területét megismerő, szellemileg és fizikailag kinevelt, politikai, katonai és szakmai téren felkészített embert kell kibocsátani. Ezekről az emberektől elvárjuk, hogy nagyon becsületesen, szorgalmasan, szerényen, de teljes mértékben eredményesen cselekedjenek az első tiszti beosztásukban, mindjárt a szolgálat átvétele után. Erre joggal számíthatunk, mert a főiskola által nyújtott körülmények, az itt tanultak, látottak és tapasztaltak erre feljogosítanak bennünket.

Van még sok tennivalónk és ennek végrehajtása is megindult. Most folyik főiskolánk rekonstrukciója, mondhatnám teljes átépítése, mely a mainál sokkal fejlettebb, korszerűbb, jobb és kényelmesebb körülményeket fog biztosítani hallgatóink számára. Már nincs messze az az idő, amikor a hadtáp hallgatók „szükség barakk” helyett 2—4 személyes kollégiumi rendszerű szobákban nyernek elhelyezést, amikor ellátó és kiszolgáló kombinát fogja a „szükséglet” szerinti igényeket biztosítani, amikor jól felszerelt tantermekben, laboratóriumokban fogjuk az oktatást végezni, amelyek döntő kihatással lesznek hallgatóink mind jobb életkörülményeire és ez által magasabb szintű kiképzettségére.